

Jolanta Przyłuska

Źródła informacji dla bibliotekarzy medycznych – przegląd wybranych czasopism zagranicznych

---

Forum Bibliotek Medycznych 2/2 (4), 69-76

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Dr Jolanta Przyłuska
Łódź– IMP

ŹRÓDŁA INFORMACJI DLA BIBLIOTEKARZY MEDYCZYNYCH – PRZEGLĄD WYBRANYCH CZASOPISM ZAGRANICZNYCH

Rola czasopism w rozpowszechnianiu wiedzy

W systemie komunikacji naukowej jednym z kanałów propagowania wiedzy jest czasopismo naukowe. Rozwój narzędzi informatycznych zmienia obecnie w zasadniczy sposób formy i metody przekazywania informacji z analogowych na cyfrowe. Czasopisma, zwłaszcza w postaci drukowanej, nie stanowią już tak istotnego środka popularyzowania wiedzy jak dawniej. Rolę tę przejmują nowe media w postaci serwisów internetowych, tematycznych portali, czasopism elektronicznych, video czasopism, dokumentacji z przebiegu badań w czasie rzeczywistym lub w postaci krótkich filmów, prezentacji multimedialnych. Bezpośredni kontakt między naukowcami umożliwiając narzędzia do komunikacji w czasie rzeczywistym, przesyłania komentarzy, zadawania pytań w trakcie badań, wideokonferencje, fora dyskusyjne, blogi. Szeroka dostępność nowych narzędzi i łatwość korzystania z nich przez dowolnego użytkownika sieci powoduje, że zamieszczane w nich treści nie zawsze prezentują rzetelną wiedzę naukową. Dopóki mechanizmy internetowe, weryfikujące wiarygodność uczestnika sieciowej wymiany komunikatów w sferze nauki, nie wyeliminują przypadkowych, często anonimowych internautów, to wiadomości przez nich przesyłane będą budziły zastrzeżenia. Łatwość elektronicznego publikowania powoduje, że zawarty w nich przekaz informacji traci swoją moc, a sam twórca traci na autorytecie i wiarygodności¹. Rozpowszechniane są narzędzia do samodzielnego publikowania tzw. *self publishing* bez konieczności recenzowania i spełniania wymagań wydawcy². Dzięki nowej technologii powstają utwory amatorskie udostępniane za darmo.

---

¹ Łukasz Gołębiwski: *Śmierć książki. No Future Book*. Biblioteka Analiz, Warszawa 2008 s. 25

² Łukasz Gołębiwski: *E-książka/book. Szerokopasmowa kultura*. Biblioteka Analiz, Warszawa 2009 s. 42

Wobec rodzących jeszcze wiele wątpliwości publikacji za pośrednictwem nowych mediów i dopóki nie będą działać ustalone zasady ich weryfikacji, to tradycyjne czasopisma (w postaci drukowanej lub cyfrowej) będą nadal funkcjonować jako dokumenty potwierdzające uwierzytelniony dorobek naukowy. Wrosły one bardzo mocno w system komunikowania się środowiska naukowego i stanowią istotną rolę w zakresie dokumentacji, rozpowszechniania i oceny aktywności publikacyjnej naukowców oraz instytucji akademickich. O tak ważnej pozycji czasopism naukowych zadecydowała w przeszłości możliwość szybszego publikowania w porównaniu z książkami, duża częstotliwość, zwięzła forma przedstawiania tematu, różnorodność omawianych problemów z danej dyscypliny. Czytelnik może łatwo dotrzeć do zawartych treści, przejrzeć dodatkowe piśmiennictwo tematyczne (przypisy i bibliografia załącznikowa). O jakości czasopism naukowych rozsądza system recenzji przez niezależnych specjalistów w danej dziedzinie, krytyczna analiza i selekcja tekstów przed przyjęciem ich do opublikowania. O odbiorze treści świadczy często liczba cytowań lub pobrań wersji elektronicznej. To wszystko składa się na wielkość różnorodnych wskaźników stosowanych do oceny czasopism naukowych np. punktacja MNiSW, Impact Factor, Index Copernicus, indeks Hirscha³.

Powstawanie cyfrowych źródeł informacji, w tym także czasopism elektronicznych wywodzących się z czasopism drukowanych, rewolucjonizuje metody dokumentowania wiedzy. Automatyczne indeksowanie w bazach, rozbudowany aparat wyszukiwawczy, możliwość zarządzania spisami publikacji, tworzenia dowolnych formatów wydruków w zależności od potrzeb dokumentowania, z jednoczesnym dostępem do pełnego tekstu z poziomu publikacji elektronicznej, powiązanie artykułu z cytowanymi i cytującymi go pracami, wyświetlanie publikacji związanych z tematem, kontakt z autorem, to niektóre z wielu funkcji jakie oferują nowe narzędzia. Tradycyjny artykuł naukowy współgzystuje z nowym środkiem przekazu informacji w świecie cyfrowym. Przyszłość publikacji zmierza jednak w kierunku powstawania form dokumentu typowych wyłącznie dla środowiska elektronicznego⁴. Działalność wydawnicza ewoluuje w kierunku form trudnych jeszcze do zdefiniowania w chwili obecnej. Składają się na to zarówno nowe rozwiązania techniczne, mobilny Internet, innowacyjne platformy programowe, jak i mechanizmy społecznego uczestnictwa w produkcji wiedzy udostępnianej w sposób nieskrępowany. Zmieniają się też zasady prawa autorskiego i zasady dostępu do publikacji. Obok płatnych serwisów wydawców artykuły są udostępniane bezpłatnie lub na zasadach Open Access, gdzie koszt jest ponoszony w procesie przyjmowania do druku a nie w momencie udostępniania. Wolny dostęp stosowany jest również w otwartych repozytoriach, gdzie ten sam

---

³ Anna O s i e w a l s k a: Mierniki oceny czasopism i naukowców. *Biuletyn EBIB* [on-line]. 2008, 99 [dostęp 15 lipca 2008]. <http://www.ebib.info/2008/99/a.php?osiewalska>

⁴ Marek N a h o t k o: *Naukowe czasopisma elektroniczne*. Wydawnictwo SBP. Warszawa 2007

artykuł oferowany przez wydawcę w formie płatnej, autor może zamieścić za zgodą wydawcy, w postaci pre- lub postprintu i nie pobierać z tego tytułu żadnych opłat.

Specjalistyczne czasopisma dla bibliotekarzy medycznych

W dziedzinie bibliotekarstwa medycznego wydawane są od wielu lat czasopisma specjalistyczne o zasięgu międzynarodowym i regionalnym. Zadaniem ich jest rozpowszechnianie fachowej wiedzy, wspieranie bibliotekarzy medycznych w zakresie edukacji, informowanie o nowych narzędziach i metodach pracy. Odgrywają też ważną rolę w zakresie integracji tej grupy zawodowej, budując jej tożsamość, dokumentując historię i tradycję. Wiele z nich indeksowanych jest przez bazę LISTA (Library, Information Science and Technology Abstracts) udostępnianej na platformie EBSCO. Baza ta prenumerowana jest przez większość polskich bibliotek medycznych. Rejestruje ponad 500 czasopism z zakresu bibliotekoznawstwa, wybrane artykuły tematyczne z innych periodyków, książki, raporty i materiały konferencyjne. Obejmuje publikacje od 1960 r. Umożliwia dostęp do abstraktów lub pełnych tekstów z wybranych czasopism. Zawiera takie tytuły jak:

- *Journal of the Medical Library Association,*
- *Health Information & Libraries Journal,*
- *Journal of Hospital Librarianship,*
- *Journal of Electronic Resources in Medical Libraries,*
- *Journal of the American Medical Informatics Association,*
- *Journal of the Japan Medical Library Association,*
- *Journal of the Canadian Health Libraries Association.*

Jednym z pierwszych czasopism specjalistycznych było wydawnictwo *Medical Libraries* wydawane w latach 1892-1902. Dało ono początek piśmiennictwu z zakresu bibliotekarstwa medycznego w Stanach Zjednoczonych. Kontynuowane było kolejno przez periodyki: *Medical Library and Historical Journal* (1903-1907), *The Aesculapian* (1908-1909), *Bulletin of the Association of Medical Librarians* (1912) i *Bulletin of the Medical Library Association* (1911-2001). Od 2002 r. wydawane jest jako *Journal of the Medical Library Association*. Wszystkie artykuły z tych czasopism są dostępne w bezpłatnym archiwum elektronicznym artykułów z czasopism biomedycznych i nauk biologicznych PubMed Central (www.pubmedcentral.nih.gov) tworzonym przez Narodowy Instytut Zdrowia w Stanach Zjednoczonych. *Journal of the Medical Library Association* posiada $IF_{2008} = 1,669$. Publikuje prace dotyczące zarządzania informacją w zakresie zdrowia.

Tytuł:	<i>Journal of the Medical Library Association</i>
ISSN:	1536-5050
Wydawca:	W B Saunders, Medical Library Association
Adres internetowy:	http://www.mlanet.org/publications/jmla/
Częstotliwość:	4
Recenzowane:	tak
Tematyka:	medyczna informacja naukowa, biblioteki medyczne
Punktacja:	IF = 1,669 MNiSW = 24
Dostępność:	Pełne teksty: serwis PubMed Central Opisy bibliograficzne w serwisie EBSCO baza: Library, Information Science & Technology Abstracts SCOPUS

Dla naukowców, pracowników bibliotek medycznych i studentów ważnym międzynarodowym forum wymiany informacji jest czasopismo *Health Information and Libraries Journal*, posiadającym $IF_{2008} = 0,939$. Problematyka publikowanych artykułów dotyczy zarządzania informacją i wspierania postępowania medycznego o najlepsze dostępne dane naukowe. Obejmuje też prace z zakresu identyfikacji potrzeb informacyjnych w obszarze zdrowia, zarządzania programami i usługami zdrowotnymi, technologii informacyjnych, edukacji i szkoleń specjalistów informacji o zdrowiu. Wcześniej było wydawane jako *Health Libraries Review*.

Tytuł:	<i>Health Information and Libraries Journal</i>
ISSN:	1471-1834
Wydawca:	Blackwell
Adres internetowy:	http://www.blackwellpublishing.com/journal.asp?ref=1471-1834
Częstotliwość:	4
Recenzowane:	tak
Tematyka:	medyczna informacja naukowa, biblioteki medyczne
Punktacja:	IF = 0,939 MNiSW = 15
Dostępność:	Pełne teksty: serwis Wiley InterScience Opisy bibliograficzne w serwisie EBSCO baza: Library, Information Science & Technology Abstracts SCOPUS

Szczególną rolę w zakresie wsparcia edukacyjnego, informowania o nowych bazach i serwisach przydatnych w pracy bibliotekarzy medycznych jak też o wydarzeniach środowiskowych i konferencjach pełni w Europie *Journal of the*

European Association for Health Information and Libraries (JEAHIL). Wydawany jest w wersji drukowanej i dostępny też w postaci elektronicznej (<http://www.eahil.net/journal/>). Wcześniej, w latach 1987-2004, publikowany był jako *Newsletters to European Health Librarians*.

JEAHIL jest wydawany pod patronatem European Association for Health Information and Libraries (EAHIL). Zawiera prace oryginalne, przeglądowe, krótkie komunikaty z zakresu informacji naukowej i bibliotek medycznych, sprawozdania z konferencji, opinie i listy do redakcji. Niektóre zeszyty zawierają publikacje poświęcone w całości określonemu tematowi. Celem wydawnictwa jest integracja, pobudzanie rozwoju zawodowego, współpracy i dzielenie się doświadczeniami wśród pracowników bibliotek medycznych i pracowników informacji naukowej z zakresu medycyny.

Tytuł:	<i>Journal of the European Association for Health Information and Libraries</i>	
ISSN:	1841- 0715	
Wydawca:	European Association for Health Information and Libraries	
Adres internetowy:	http://www.eahil.net/journal/	
Częstotliwość:	4	
Recenzowane:	-	
Tematyka:	medyczna informacja naukowa, biblioteki medyczne w Europie	
Punktacja:	IF = brak MNiSW = brak	
Dostępność na stronie wydawcy:	2009, vol 5	Issue 2 Social media and collaborative networking in libraries Issue 1 No theme
	2008, vol 4	Issue 4 Open Access: Today and Tomorrow Issue 3 Memories from Helsinki Issue 2 Medical libraries: Scenarios for the Future Issue 1 Medical Terminologies: Access to Knowledge
	2007, vol 3	Issue 4 Krakow Conference Issue 3 20th Anniversary Issue Issue 2 Clinical Information Services Issue 1 The Changing of the User Environment
	2006, vol 2	Issue 1 - 2 (Health Technol. Assess.) - 3 (EBM) - 4 (Cluj Conference)
	2005, vol 1	Issue 1 - 2 - 3 - 4 (Open Access)

Pozostałe czasopisma pomocne w pracy bibliotek medycznych dostępne na stronach wydawcy to:

Igaku Toshokan/Journal of the Japan Medical Library Association
<http://www.soc.nii.ac.jp/jmla/kikanshi/e-contents/e-cont.html>

International Information and Library Review
http://www.elsevier.com/wps/find/journaldescription.cws_home/622845/description
<http://www.sciencedirect.com/science/journal/10572317>

Journal of Academic Librarianship
http://www.elsevier.com/wps/find/journaldescription.cws_home/620207/description#description
<http://www.sciencedirect.com/science/journal/00991333>

Journal of the American Medical Informatics Association
<http://www.jamia.org/>

Journal of the Canadian Health Libraries Association
<http://pubs.nrc-cnrc.gc.ca/jchla/jchla.html>

Journal of Electronic Resources in Medical Libraries
<http://www.haworthpress.com/journals/dds.asp>

Journal of Health Communication
<http://www.tandf.co.uk/journals/titles/10810730.html>

Journal of Hospital Librarianship
<http://www.haworthpress.com/journals/dds.asp>

Medical Reference Services Quarterly
<http://www.tandf.co.uk/journals/wmrs>

Podsumowanie

Czasopisma dziedzinowe wydawane w formie drukowanej funkcjonują jeszcze według starych zasad edytorskich. Jednak każde z nich ma odpowiednik w formie elektronicznej, większość indeksowana jest w bazach o zasięgu międzynarodowym (LISTA, SCOPUS, PubMed Central). Czasopismo kanadyjskie *Journal of the Canadian Health Libraries Association* ukazuje się tylko w wersji elektronicznej i na zasadach Open Access. Amerykański *Journal of the Medical Library Association* udostępnia bezpłatnie pełne archiwa, dokumentując tym samym historię piśmiennictwa związanego z bibliotekarstwem medycznym od 1892 r. Natomiast *Journal of the European Association for Health Information and Libraries* chociaż nie ma jeszcze tak długiej tradycji, ale pełni ważną rolę w informowaniu pracowników bibliotek medycznych i informacji naukowej w Europie. Czasopisma związane z pracą bibliotekarzy wspomagających leczenie szpitalne, czy periodyki prezentujące zagadnienia informatyczne i usług elektronicznych stanowią także istotne źródło wiedzy zawodowej.

Przedstawione czasopisma specjalistyczne mają własną stronę w portalu wydawcy, informując czytelnika o zasadach dostępu, subskrypcji, zaleceniach dla autorów zamierzających napisać artykuł. Związane są tematycznie z witryną jakiegoś stowarzyszenia bibliotekarskiego, integrują tym samym zainteresowane osoby, stają się forum wymiany myśli i doświadczeń. Współistnienie starych i nowych zasad komunikowania się bibliotekarzy medycznych na świecie stanowi jeden z etapów na drodze zmieniających się mediów. Będą one zapewne ewoluować w kierunku nowych form wydawniczych zwiększając dostępność do źródeł informacji zawodowej.

Bibliografia

- Gołębiowski Łukasz: *Śmierć książki. No Future Book*. Biblioteka Analiz, Warszawa 2008
- Gołębiowski Łukasz: *E-książka / book. Szerokopasmowa kultura*. Biblioteka Analiz, Warszawa 2009
- Nahotko Marek: *Naukowe czasopisma elektroniczne*. Wydawnictwo SBP. Warszawa 2007
- Osiewalska Anna: Mierniki oceny czasopism i naukowców. *Biuletyn EBIB* [on-line]. 2008, 99 [dostęp 15 lipca 2009]. <http://www.ebib.info/2008/99/a.php?osiewalska>

Okladki czasopism

